

Marian BUDZYŃSKI, Krystyna CHMIEL

**Sukcesy hodowlane poszczególnych stadnin w Polskich Narodowych Pokazach
Koni Arabskich Czystej Krwi w latach 1979–1995**

Achievements of Separate Breeders in Polish National Arabian Horse Shows in the Years 1979–1995

Narodowe Pokazy zaczęto organizować w Polsce w r. 1979 na wzór istniejących już od lat Championatów Narodowych innych krajów. Na przykład w USA International Arabian Horse Show Association (IAHA) powstała już w r. 1950 (5). Miały one na celu porównanie osiągnięć poszczególnych hodowców krajowych, wyłonienie najlepszych osobników krajowego chowu w poszczególnych rocznikach oraz możliwość porównania ich z championami innych krajów. Pokazy przeprowadza się według jednolitych dla całej Europy kryteriów, ustalonych przez Europejską Komisję do Spraw Pokazów Koni Arabskich — EAHSC (4). Wyniki są więc w pełni porównywalne na szczeblu międzynarodowym. Natomiast w skali krajowej dokonanie rankingu hodowców na podstawie osiągnięć ich koni możliwe jest przede wszystkim w drodze analizy statystycznej, gdyż porównanie liczby zdobytych championatów i wicechampionatów jest mało miarodajne. Celem niniejszej pracy miało więc być dokonanie obiektywnej gradacji osiągnięć polskich stadnin koni czystej krwi arabskiej, działających w badanym okresie.

MATERIAŁ I METODY

Materiał badawczy pracy stanowią wszystkie klacze i ogiery hodowli wszystkich państwowych stadnin działających w Polsce w latach 1979–1995, a także hodowców prywatnych, uczestniczące w Polskich Narodowych Pokazach Koni Arabskich. Podano liczby koni wystawianych przez poszczególnych hodowców dla każdego rocznika i łącznie, a na tym tle liczby uzyskanych przez nie championatów i wicechampionatów.

Szczegółowa ewidencja ocen punktowych uzyskiwanych przez wszystkie konie uczestniczące w Polskich Narodowych Pokazach prowadzona jest przez nasz zakład od r. 1987. Za ten okres obliczono średnie oceny punktowe na klacz i ogiera hodowli każdej z porównywanych stadnin, oddzielnie w poszczególnych rocznikach i łącznie. Otrzymane średnie wartości poddano analizie wariancji i tą metodą zbadano istotność występujących między nimi różnic. Na tej podstawie dokonano rankingu działających w Polsce stadnin koni czystej krwi arabskiej pod względem osiągnięć koni ich hodowli w Championatach Narodowych. Brano przy tym pod uwagę zarówno średnie wyniki za cały badany okres, jak występujące w poszczególnych latach tendencje i zmiany.

Tab. 1. Reprezentacja poszczególnych hodowców w Polskich Narodowych Pokazach Koni Arabskich i liczby uzyskanych championatów i wicechampionatów (konie ogółem)

Share of horses bred by different breeders in Polish National Arabian Horse Shows as well as number of titles of Show Champions (total)

Rocznik	Hodowca														
	Janów Podl.			Michałów			Kurozwęki			Białka			Hodowcy pryw.		
	konie ogółem	champion	wice	konie ogółem	champion	wice	konie ogółem	champion	wice	konie ogółem	champion	wice	konie ogółem	champion	wice
1979	30	3	2	12	—	1	11	—	—	—	—	—	—	—	—
1980	34	1	1	19	2	2	9	—	—	—	—	—	—	—	—
1981	23	2	1	16	1	2	6	—	—	—	—	—	—	—	—
1982	30	3	1	15	—	2	9	—	—	—	—	—	—	—	—
1983	23	2	2	17	1	1	13	—	—	—	—	—	—	—	—
1984	21	2	2	19	1	—	12	—	—	4	—	1	—	—	—
1985	21	2	2	23	1	1	13	—	—	6	—	—	1	—	—
1986	19	2	1	14	1	2	10	—	—	5	—	—	1	—	—
1987	18	1	1	16	2	2	8	—	—	5	—	—	—	—	—
1988	19	2	1	16	1	2	7	—	—	5	—	—	1	—	—
1989	21	3	1	14	—	2	9	—	—	4	—	—	—	—	—
1990	23	1	3	17	2	—	9	—	—	5	—	—	—	—	—
1991	32	—	1	21	3	2	9	—	—	2	—	—	—	—	—
1992	30	—	1	20	3	2	10	—	—	2	—	—	3	—	—
1993	18	2	2	18	1	1	10	—	—	9	—	—	3	—	—
1994	26	1	2	20	2	1	11	—	—	4	—	—	1	—	—
1995	24	2	1	18	1	2	10	—	—	6	—	—	2	—	—
Łącznie	412	29	25	295	22	25	166	—	—	57	—	1	12	—	—

OMÓWIENIE WYNIKÓW

W całym okresie istnienia Polskich Narodowych Pokazów Koni Arabskich Czystej Krwi od początku uczestniczyły w nich tylko trzy stadniny: Janów Podlaski, Michałów i Kurozwęki. Pierwsze konie hodowli założonej dopiero w r. 1982 SK Białka zostały tam zaprezentowane w r. 1984, a hodowli prywatnej — w r. 1985. Za cały badany okres Stadnina Koni Janów Podlaski, będąca gospodarzem imprezy, wystawiła łącznie 318 klaczy i 94 ogiery, SK Michałów — 259 klaczy i 36 ogierów, SK Kurozwęki — 161 klaczy i 5 ogierów, SK Białka — 57 klaczy i ani jednego ogiera, a hodowcy prywatni — 11 klaczy i 1 ogiera (tab. 1, 2, 3). Natomiast co do liczby championatów i wicechampionatów, to poza jednokrotnym zdobyciem przez SK Białka wicechampionatu Polski klaczy młodszych w r. 1984 (klaczką Ostróżka 1983) — konkurowały między sobą tylko SK w Janowie Podlaskim i Michałowie. W ogólnej liczbie zwycięstw przodowała SK Janów Podlaski, zdobywając 29 championatów i 25 wicechampionatów (Michałów odpowiednio 22 i 25). Natomiast porównując oddzielnie liczbę uzyskanych tytułów championek Polski klaczy (młodszych i starszych) oraz championów Polski ogierów za poszczególne lata — proporcje są inne. Ukazuje je tab. 4. Widać stąd, że zdecydowana supremacja SK Janów Podlaski wynika z większej liczby ogierów, które uzyskały tytuł championów Polski. Nic w tym dziwnego, gdyż SK Janów Podlaski od lat ma zdecydowaną przewagę w produkcji ogierów czołowych (5).

Tab. 4. Proporcje liczbowe tytułów championek i championów klaczy i ogierów uzyskanych przez SK Janów Podlaski i Michałów w badanym okresie
Shares of titles of Polish National Champion Mare and Polish National Champion Stallion gained by Janów Podlaski and Michałów Studs

Hodowca	Championaty klaczy				Championaty ogierów	
	młodszych		starszych			
	szt.	%	szt.	%	szt.	%
Janów Podlaski	7	41,18	9	52,94	13	76,47
Michałów	10	58,82	8	47,06	4	23,53

Pod względem liczby klacek rocznych i dwuletnich, które uzyskały tytuł championek Polski klaczy młodszych, przoduje SK Michałów. Może to wynikać z faktu, że linie krwi, w których prowadzona jest hodowla w tej stadninie, cechują się między innymi wcześniejszym dojrzewaniem i osiąganiem typu urody preferowanego przez zagranicznych sędziów (1, 2, 3).

W kolejnych latach wahaniom uległy średnie oceny punktowe koni, w zależności od jakości wystawianego materiału. Przebieg tych zmian ukazuje ryc. 1. Jednak tylko w jednym roku, 1990, SK Janów Podlaski uzyskała najwyższą średnią ocenę za klacze. W pozostałych latach dominowała SK Michałów i ta stadnina uzyskała też największą średnią łączną, przewyższającą osiągnięcia pozostałych hodowców w stopniu wysokoistotnym (tab. 6). Wysokoistotnie różnią się też między sobą średnie punktacje uzyskane przez klacze wszystkich pozostałych stadnin, jedynie między średnimi dla SK Janów Podlaski i SK Kurozwęki zachodzi różnica istotna.

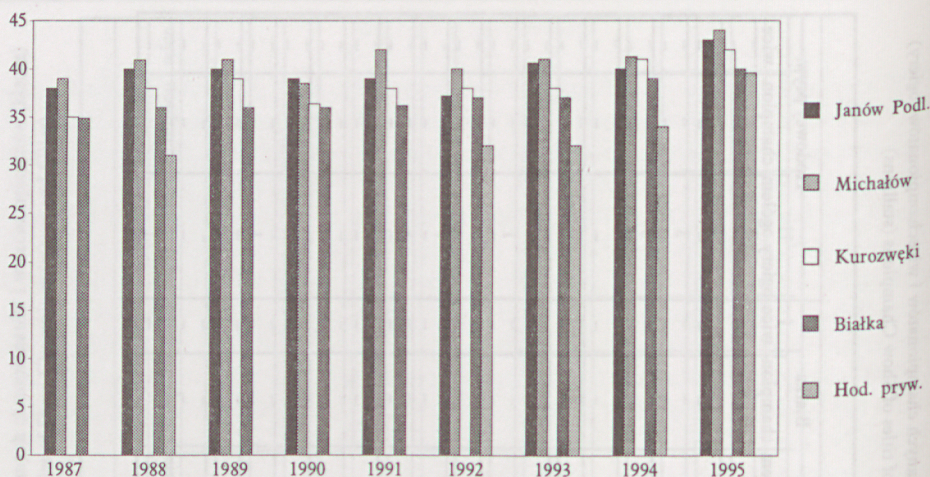
SK Kurozwęki i Białka w początkowych latach pod względem eksterieru prezento-

Tab. 2. Reprezentacja poszczególnych hodowców w Polskich Narodowych Pokazach Koni Arabskich i liczby uzyskanych championatów i wicechampionatów (klacze)
Share of horses bred by different breeders in Polish National Arabian Horse Shows as well as number of titles of Show Champions (mares and fillies)

Rocznik	Hodowca														
	Janów Podl.			Michałów			Kurozwęki			Białka			Hodowcy prywatni		
	konie ogółem	champion	wice	konie ogółem	champion	wice	konie ogółem	champion	wice	konie ogółem	champion	wice	konie ogółem	champion	wice
1979	23	2	1	12	–	1	10	–	–	–	–	–	–	–	–
1980	25	–	1	17	2	1	9	–	–	–	–	–	–	–	–
1981	16	1	1	14	1	1	6	–	–	–	–	–	–	–	–
1982	20	2	–	14	–	2	9	–	–	–	–	–	–	–	–
1983	16	1	1	17	1	1	13	–	–	–	–	–	–	–	–
1984	16	1	1	16	1	–	12	–	–	4	–	1	–	–	–
1985	15	1	1	19	1	1	12	–	–	6	–	–	1	–	–
1986	15	1	1	13	1	1	10	–	–	5	–	–	1	–	–
1987	14	1	–	13	1	2	8	–	–	5	–	–	–	–	–
1988	15	1	1	14	1	1	7	–	–	5	–	–	1	–	–
1989	15	2	–	12	–	2	8	–	–	4	–	–	–	–	–
1990	19	1	2	14	1	–	9	–	–	5	–	–	–	–	–
1991	27	–	–	17	2	2	9	–	–	2	–	–	–	–	–
1992	27	–	–	17	2	2	10	–	–	2	–	–	3	–	–
1993	14	1	1	16	1	1	10	–	–	9	–	–	2	–	–
1994	22	–	1	18	2	1	10	–	–	4	–	–	1	–	–
1995	19	1	–	16	1	2	9	–	–	6	–	–	2	–	–
Łącznie	318	16	12	259	18	21	161	–	–	57	–	1	11	–	–

Tab. 3. Reprezentacja poszczególnych hodowców w Polskich Narodowych Pokazach Koni Arabskich i liczby uzyskanych championatów i wicechampionatów (ogierzy)
Share of horses bred by different breeders in Polish National Arabian Horse Shows as well as number of titles of Show Champions (stallions)

Rocznik	Hodowca														
	Janów Podl.			Michałów			Kurozwęki			Białka			Hodowcy pryw.		
	ogierzy ogółem	champion	wice	ogierzy ogółem	champion	wice	ogierzy ogółem	champion	wice	ogierzy ogółem	champion	wice	ogierzy ogółem	champion	wice
1979	7	1	1	–	–	–	1	–	–	–	–	–	–	–	–
1980	9	1	–	2	–	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–
1981	7	1	–	2	–	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–
1982	10	1	1	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
1983	7	1	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
1984	5	1	1	3	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
1985	6	1	1	4	–	–	1	–	–	–	–	–	–	–	–
1986	4	1	–	1	–	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–
1987	4	–	1	3	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
1988	4	1	–	2	–	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–
1989	6	1	1	2	–	–	1	–	–	–	–	–	–	–	–
1990	4	–	1	3	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
1991	5	–	1	4	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
1992	3	–	1	3	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
1993	4	1	1	2	–	–	–	–	–	–	–	–	1	–	–
1994	4	1	1	2	–	–	1	–	–	–	–	–	–	–	–
1995	5	1	1	2	–	–	1	–	–	–	–	–	–	–	–
Łącznie	94	13	13	36	4	4	5	–	–	–	–	–	1	–	–

Ryc. 1. Zmiany średnich ocen punktowych klaczy z poszczególnych stadnin w kolejnych rocznikach
Changes of average point scores for mares from separate studs in successive years

wanego materiału odstawały znacznie od czołówki. Natomiast w ostatnich dwóch latach nastąpił zauważalny wzrost średnich punktacji tych stadnin. SK Kurozwęki osiągnęła to dzięki prezentacji kilku osobników wybitnych (kl. Ejnia 1980, Euskara 1993), które znacznie zawyżyły średnią ogólną. SK Białka natomiast utrzymuje najbardziej wyrównany poziom wystawianych koni, czego miarą jest najniższa wartość odchylenia standardowego w klasie klaczy.

W klasie ogierów konkurowały ze sobą prawie wyłącznie SK Janów Podlaski i Michałów. Kurozwęki bowiem w badanym okresie wystawiły niereprezentatywną stawkę trzech ogierów, Białka żadnego, a hodowcy prywatni tylko jednego. Janów Podlaski przodował w liczbie ogierów, które otrzymały tytuł championa Polski, jeśli jednak idzie o punktację, to zbiorcze średnie dla obu stadnin za cały badany okres prawie się

Tab. 5. Średnie wartości ocen punktowych osiągniętych w poszczególnych latach przez różnych hodowców
Average values of point scores obtained by horses of different breeders in successive years

Rok	Hodowca									
	Janów Podlaski		Michałów		Kurozwęki		Białka		hodowcy prywatni	
	klacze	ogierzy	klacze	ogierzy	klacze	ogierzy	klacze	ogierzy	klacze	ogierzy
1987	37,79	39,67	38,72	41,33	35,13	—	34,87	—	—	—
1988	39,89	40,00	40,38	41,17	38,38	—	36,53	—	31,33	—
1989	40,27	41,78	40,78	41,00	38,79	39,00	36,42	—	—	—
1990	39,00	40,42	38,74	42,00	36,67	—	36,46	—	—	—
1991	38,68	42,47	41,92	42,83	38,41	—	36,83	—	—	—
1992	37,23	41,89	40,22	41,78	38,20	—	36,67	—	31,56	—
1993	40,52	43,25	40,96	42,50	38,23	—	37,89	—	32,84	37,67
1994	39,74	44,58	40,85	42,83	40,76	43,00	39,25	—	34,00	—
1995	42,32	44,53	44,06	43,84	42,41	44,00	39,95	—	39,84	—

Tab. 6. Średnie wartości ocen punktowych osiągniętych przez poszczególnych hodowców łącznie za badany okres

Average values of point scores obtained by horses of different breeders for the whole tested period

Hodowca	Grupa koni	n (szt.)	$\bar{x}$	Mn	Mx	s
Janów	klacze	172	39,35 _{ABCD}	31,67	46,00	2,82
Podlaski	ogierzy	39	42,13	37,33	46,33	2,37
Michałów	klacze	137	40,82 _{AEFG}	33,33	47,67	2,63
	ogierzy	23	42,14	38,67	45,66	1,78
Kurozwęki	klacze	80	38,62 _{BEHG}	31,67	45,33	2,86
	ogierzy	3	42,00	39,00	44,00	2,65
Białka	klacze	42	37,37 _{CFHI}	33,00	43,00	2,13
	ogierzy	—	—	—	—	—
Hodowcy	klacze	9	33,93 _{DGIJ}	30,67	40,67	3,57
prywatni	ogierzy	1	37,67	—	—	—

Średnie oznaczone małymi literami różnią się istotnie ($P \leq 0,05$), dużymi — wysokoistotnie ($P \leq 0,01$).

nie różnią. Tym bardziej nie ma tu mowy o istotności różnic. Odnotować można najwyższą nieznaczną (rzędu 0,01 pkt.) przewagę Michałowa (tab. 6).

Konie hodowców prywatnych, na skutek wieloletnich ograniczeń natury politycznej, dopuszczono do udziału w pokazach stosunkowo niedawno. Od niedawna też krajowi hodowcy prywatni mogą swobodnie nabywać konie czystej krwi z państwowych stadnin, a z przyczyn finansowych nabywają głównie konie niższej jakości. Toteż sporadycznie wystawiane na pokazach osobniki uzyskiwały z reguły punktację najniższą, tym bardziej że nie były zwykle profesjonalnie przygotowane ani prezentowane. Dopiero w ostatnich latach podniósł się poziom tej hodowli i konie należące do prywatnych właścicieli otrzymują już punktację porównywalną ze stadninami (tab. 5). Największa wartość odchylenia standardowego dowodzi jednak dużego rozrzutu jakościowego tej populacji (tab. 6).

WNIOSKI

1. Największą łączną liczbę championatów zdobyły w badanym okresie konie hodowli SK Janów Podlaski.
2. Pod względem punktacji przewagę prawie we wszystkich latach uzyskała SK Michałów.
3. Pod względem eksterieru materiału hodowlanego nadal utrzymuje się wyraźna supremacja tych dwóch stadnin nad pozostałymi hodowcami koni czystej krwi arabskiej.

PIŚMIENNICTWO

1. Budzyński M., Chmiel K.: Powtarzalność i zmienność cech eksterieru koni czystej krwi arabskiej. Ann. Univ. Mariae Curie-Skłodowska, sectio EE, vol. XII, Lublin 1994.
2. Budzyński M., Chmiel K.: Rodowodowa i użytkowa charakterystyka koni zajmujących czołowe miejsca w Polskich Narodowych Pokazach Koni Arabskich Czystej Krwi w latach 1979–1990. Ann. Univ. Mariae Curie-Skłodowska, sectio EE, vol. X, Lublin 1992.

3. Budzyński M., Chmiel K.: Kariera hodowlana klaczy arabskich uczestniczących w Polskich Narodowych Pokazach Koni Arabskich Czystej Krwi w latach 1979–1983. Ann. Univ. Mariae Curie-Skłodowska, sectio EE, vol. X, Lublin 1992.
4. Katalogi Polskich Narodowych Pokazów Koni Arabskich Czystej Krwi. Animex, Warszawa 1979–1995.
5. Pruski W.: Dwa wieki polskiej hodowli koni arabskich (1778–1978) i jej sukcesy na świecie. PWRiL, Warszawa 1983.

SUMMARY

The evaluation was of the results obtained by specified Polish breeders at Polish National Arabian Horse Shows in the years 1979–1995. Together 806 mares and fillies were shown as well as 136 stallions. The highest number of champion titles — 29 — was won by Janów Podlaski Stud, whereas the highest average point score per head — 40.82 points — was obtained by Michałów Stud.